

УВОД

У све бржем и разноврснијем вртлогу живота данас, све више кривичних дјела бива извршено од стране више лица, што представља далеко опаснији вид криминалитета него када је кривично дјело извршено од стране једног лица. Када је кривично дјело резултат дјеловања више лица, тада је ријеч о саучесништву (лат. *cocursus plurium ad delictum*), чију врсту представља и помагање у извршењу кривичног дјела.

Саучесништво је познато од давнина, од појаве првих законика до данашњих дана. Начин његовог дефинисања кроз законике се мијењао, као и појавни облици саучесништва.

Кривично дјело може бити остварено радњом једног лица или заједничким дјеловањем више лица. Кад је кривично дјело резултат дјеловања више лица онда под одређеним условима, постоји саучесништво. Лица чијим је дјеловањем остварено кривично дјело називају се саучесници.

Саучесништво представља посебан институт кривичног права који се одређује сагласно основним принципима казнене политике одређене државе. У савременом законодавству саучесништво се регулише у општем дијелу кривичног закона док су у ранијем законодавству поједини облици саучесништва били прописани у посебним кривичноправним прописима.

Наука кривичног права почела се бавити проблемима саучесништва врло давно, али разрада овог института развила се нарочито у XX вијеку у француској и њемачкој правној литератури. Сложена проблематика овог института захтијевала је велике напоре од правних писаца да овладају овом материјом и нарочито да утврде појам саучесништва, његове облике и његову правну природу. Међутим, не би се могло рећи да су проблеми саучесништва данас потпуно рашчишћени. О томе свједочи врло велики број различитих мишљења о најосновнијим питањима саучесништва.

Од давнина је познато и подстрекавање и помагање. Најранији законици су покушавали да их дефинишу, и да одреде ситуације у којима ће се они јављати. Као што ћемо видјети, савремено законодавство одустаје од овакве технике набрајања, и само примјера ради наводи такве ситуације.

Теоријска основа учења о саучесништву је спорна, па су различити и сами законски приступи уређењу ове материје. Већина кривичних закона, и већина у теорији, полазе од учења о акцесорној природи саучесништва, и с тим у вези – од диференцирања извршилаштва и саучесништва. Друге теорије, полазећи исто тако од става битног за акцесорно учење, да више лица заједнички остварује једно исто дјело, отклањају њихово разликовање на извршиоце и саучеснике и све их третирају као извршиоце кривичних дјела. Постоје и треће теорије, тзв. принципалне теорије, које нису прихваћене у законодавству, а које сваког учесника у извршењу дјела третирају као извршиоца самосталног кривичног дјела.

Ниједна од ових теорија није без тешкоћа и проблема у уређивању саучесништва. То што су се већина теорија и већина кривичних закона определијелили за акцесорне теорије заснива се прије свега на чињеници да се увиђа значај двије социјалне реалности – заједничко извршење истог кривичног дјела од стране више лица и диференцирање извршилаца дјела и саучесника.

При томе постоје знатне тешкоће да се то све проведе, а спорни су и сами критеријуми за то. Акцесорне теорије показују се тако прикладним јер као јединство третирају заједничко остварење кривичног дјела, а уз то диференцирају учеснике према значењу њихова доприноса извршењу дјела, и тиме омогућују правилну криминалнополитичку оцјену криминалне ситуације као цјелине, али и индивидуализацију одговорности и кажњавања.

Сљедствено наведеном, превасходна претензија у овом раду је да сагледамо општу проблематику саучесника у кривичном дјелу, кривичну одговорност саучесника – основна правила, те саучесништво у кривичним законодавствима земаља окружења.